

PROF. DR. MICHAEL POLÁNYI

(Berlin)

Kedves Nadas Sándor úr!

Őn úgy véli, hogy nevezetes ember vagyok. Nem akarok arról vitatkozni, hogy ez mily kevésbé indokolt; ha bármi okból hallgatni akarnak arra, amit mondok, megpróbálok hasznosan élni az alkalommal.

Ezerkilencszáznegyben, 13 éves koromban vesztettem el apámat. Azóta ösztöndíjkból és saját keresetemből életem: A mintagimnáziumban, ahová jártam, a tanárok viselték gondomat, szereztek ösztöndíjat, házitanítást. Az egyetemen a második szemeszterben Tangl Ferenc laboratóriumába kerültem, aki attól kezdve nem vette le a kezét rólam. 1913-ban promováltam mint orvosdoktor. Pfeifer Ignác gondoskodásának köszönhetem, hogy a következő évre egy gazdag fiú kísérőjeként kimehettem Karlsruheba, a műegyetemre, kémiát tanulni, 22 éves voltam akkor.

Németországban a professzorok heves érdeklődéssel ragadják meg a tehetségesnek vélt diák kezét. Olyanok, mint a műgyűjtő, akinek legfőbb szenvedélye tehetségeket felfedezni. Ez az egyetemi tanárnak itt hivatásához tartozik. Felneveltek és idehelyeztek, ahol egész erőmet kifejthetem. Mindennel ellátnak, semmit számon nem kérnek. Biznak benne, hogy aki a tudomány munkájának örömét ismeri, az el nem hagyja azt, amíg él.

Miért mondom el mindezt? Mert az egészsnek, visszatekintve, az a szörnyű értelme van, amit Ady százszor megírt, régen, mikor még csak néhány szürke felhője látszott a bekövetkező éjszakának. Visszatekintve, a mélységet látom, melyből engem, egyet a sok közül, szerencsés segítő kezek kimentettek. Visszatekintve, ott látok félüton megrekedve elveszni Polányi Mihályokat, jó barátaimban, akik visszamaradtak, ismeretlen szegény fiúkban, tucatszám olyanokat és különbeket, mint én, kidobva az egyetemről, numerus claususok, más klikkek drótsövénye előtt elterülve, - rokkantak halmán.

Igen, elég egy pár Ady-szó: Rokkantak halmán, - A Gare de l'Est-en, - Én nem vagyok magyar!? - Ez kapcsol össze veletek, otthonmaradt bajtársaim, Ady Endre szelleme. Reménye annak, hogy Ady nemzete nem rugaszkodhatott el örökre a Nyugattól, hogy támad ott még Széchenyi és Kazinczy, hogy az egyetemeken lesznek majd újra Tangl Ferencék és Pfeifer Ignácok, - nyitott kapuk, segítő kezek.

A professzorok kutatni fognak a szegény tehetségek után, új megnyilatkozását tisztelve bennük a szellemnek, melyért éltek. Restelni fogja mindenki, ha nála jobb ember alacsonyabb állásban van, s nem fog nyugodni, míg azt kollégái sorába nem iktatta. Lesznek bár szerencsétlen Hivatalos Nagyságok, de az igazi szellem útját nem állhatják majd. Hiszem, hogy ami itt Németországban életünk önmagától értetődő alapja, minálunk sem fog örökké utópia maradni.

Nagyon köszönöm, kedves Nadas úr, hogy ezt az üzenetet közzétenni szives volt.

Polányi Mihály